

Litoměřice

Kraj: Ústecký

Správní obvod: Litoměřice

Nadmořská výška: 136 m n. m.

Počet obyvatel: 22 583

Adresa URL: www.litomerice.cz

Okres: Litoměřice

GPS souřadnice: 50.538420N, 14.130546E

První pís. zmínka: 1219 (804 let)

PSČ: 412 01

Památky a zajímavosti Litoměřice

Historickou slávu královských Litoměřic jako němí svědkové připomenou gotické, renesanční i barokní stavby, chráněné v městské památkové rezervaci, vyhlášené roku 1978. Z 256 objektů je jich 104 zapsáno na státním seznamu nemovitých kulturních památek a téměř všechny je nalezneme v historickém městském jádru, které je ohraničené z velké části dochovaným gotickým opevněním. Domy okolo náměstí, historická sklepení, mnohé kostely, muzeum, několik galerií a mnoho dalších zajímavostí, to vše čeká na váš zájem a vaši návštěvu. Pokud již budete znaveni, projděte na hradební parkány, kde klid a výhled na staré Litoměřice s Dómským pahorkem či na panorama Českého středohoří s Hazmburkem a památnou horou Říp vám zjeví proč tento kraj tolik miloval český romantický básník Karel Hynek Mácha.

Pozoruhodné je centrální Mírové náměstí, kde stojí architektonicky cenné domy. Některé z gotických domů ve městě jsou jedny z nejstarších trvale obývaných domů v rámci celé České republiky. Litoměřická radnice byla postavena ve stylu saské renesance, proto na ní najdeme řadu prvků, blízkých gotice. Nyní v ní sídlí místní vlastivědné muzeum.

Dům Kalich, zvaný též Pod Bání, patřil Mrázům z Milešovky, kteří byli v 16. století nejbohatšími lidmi ve městě. Jako většinu litoměřických renesančních staveb jej postavil Ital Ambroggio Balli. Na střeše domu se nachází zvláštní vyhlídková terasa známá jako litoměřický kalich, která kdysi sloužila svým pánům k odpočinku i schůzkám při víně. Dům má nyní empírovou průčelní fasádu, zjednodušenou v 50. letech 20. století. V současnosti zde sídlí Městský úřad v Litoměřicích. Další renesanční dům U Černého orla sehrál významnou roli v době povstání panstva proti Ferdinandovi I. v 16. století. Dům byl postaven ve 14. století pro rodinu Dionysia Housky a v roce 1560 přestavěn do renesanční podoby italským architektem Ambrosiem Ballim, zvaným Vlach. Fasáda domu je zdobena bohatými sgrafity s biblickými motivy. V roce 1650 udělil císař Ferdinand III. domu výsady rytířského sídla s ochrannou známkou SALVA GUARDA – panovnické privilegium chránící objekt před rabováním a obtěžováním vojsky (v podobě kamenné desky na fasádě domu). Dům byl považován za jedno z prvních hotelových zařízení ve střední Evropě. Postupně zde byla zřízena první městská kasárna, radnice, pošta, hotel s restaurací, archiv, po 2. světové válce oděvní manufaktura a obchod. Dnes zde funguje restaurant a kavárna. V podloubí budovy je umístěna busta José Rizala od ak. sochaře Libora Piskláka.

Dům U Pěti panen postavil okolo roku 1725 Octavio Broggio, čelní tvůrce litoměřického baroka pro jednoho ze svých polířů. Patří mezi litoměřické nejkrásnější barokní měšťanské domy.

Gotické dvojče – je nejstarším zachovalým měšťanským domem ze 2. poloviny 15. století. Tento pozdně gotický dům má dvojitý štít a uvnitř v patře se nachází unikátní rozlehlá renesanční srubová místnost. Objekt byl opraven v roce 1984 a nachází se ve dvorním traktu Jezuitské ulice čp. 4. Dnes je zde soukromá galerie Ve dvoře.

Historické litoměřické podzemní sklepení patří k nejrozsáhlejším v Čechách. Ve středověku měřilo několik kilometrů. V současnosti je zpřístupněna 366 m dlouhá část sklepů a je zároveň lapidáriem Oblastního vlastivědného muzea v Litoměřicích.

Kostel Všech svatých v rohu náměstí je původně gotický, nyní barokní, s renesančními stanovými střechami. Postavil ho opět Octavio Broggio, tentokrát s jeho otcem Guiliem.

U kostela stojí zachovaná gotická městská věž.

Kostel Zvěstování Panny Marie představuje vrchol tvorby Octavia Broggia. Je barokní a původně ho vlastnili Jezuité.

V jeho blízkosti stojí barokní budova jezuitského semináře a koleje od stejného stavitele.

Minoritský, původně dominikánský kostel sv. Jakuba je barokní stavbou opět Octavia Broggia.

Kapucínský kostel sv. Ludmily je dílem Jana Kocha z Ústí nad Labem z roku 1656.

Kostel sv. Vojtěcha je zmiňován poprvé již roku 1363. V letech 1703–1708 jej barokně přestavěl Octavio Broggio, patrně podle návrhu svého otce Giulia z roku 1689.

Katedrála sv. Štěpána je barokní z let 1664 až 1668. Postavil ji z Prahy povolany stavitel Domenico Orsi a na stavbě se zřejmě podílel i Giulio Broggio.

Biskupství je v Litoměřicích od roku 1655. Součástí biskupství je rovněž barokní biskupská rezidence od Giulia Broggia, barokní kanovnické domky se secesní kulisovou fasádou a věž katedrály, postavená již v novobarokním slohu v letech 1883–1889 litoměřickým stavitelem Franzem Sanderem podle návrhu vídeňského architekta Heinricha Ferstela.

Městské divadlo Karla Hynka Máchy patří mezi naše první kamenná divadla, vzniklo již roku 1822. Budova divadla je empírová.

Z novostaveb jsou ve městě architektonicky cenné například budova Základní školy v ulici Boženy Němcové, Hospic sv. Štěpána a dům Johannahof v Palachově ulici. Technicky a architektonicky cenný je i Tyršův most přes Labe.

Ve starobylé věži hradebního opevnění města Litoměřice sídlí občanské sdružení Dílna ručního papíru. Kromě aktuální výstavní expozice vás při prohlídce věže čeká ukázka tradiční výroby ručního papíru s možností vytvoření vlastního archu.

Rozhledna Mostka

Rozhledna byla postavena roku 1910 podle návrhu architekta Krause. Celá stavba, nesoucí prvky německého romantického slohu, je dílem architekta Viktora Krause. Rozhledna se brzy stala oblíbeným místem a kvůli velkému zájmu byla restaurace v roce 1934 rozšířena o verandu, taneční sál a altán. Dodatečné přístavby provedla opět firma Maier a Hollmann.

Po 2. světové válce ji vlastnilo město. Od roku 1955 pak RaJ Ústí nad Labem. V roce 1990 byl objekt

navrácen městu, které ho posléze zprivatizovalo. Nový majitel provedl roku 1992 kompletní rekonstrukci a restauraci s rozhlednou zpřístupnil. Rozhledna byla přístupná na požádání u obsluhy restaurace, bohužel v roce 2008 provozovatel zakázal přístup na věž z důvodu bezpečnosti turistů (prý z důvodu špatného stavu schodiště). Opětovného otevření se rozhledna dočkala po rekonstrukci novým nájemcem Karlem Svobodou na počátku února 2010.

Rozhledna na Varhošti

Zájem Litoměřického spolku pro České Středohoří se upínal na Varhošť již koncem 19. století, kdy zde jeho členové vybudovali jednoduchou vyhlídku. V podstatě však ani o typickou rozhlednu nešlo. Pouze v korunách zde rostoucích pěti dubů byla zbudována dřevěná vyhlídková plošina doplněná jednoduchým schodištěm. Turistické veřejnosti sloužila tato konstrukce od svatodušních svátků v roce 1891 do roku 1902, kdy musela být pro celkovou zchátralost stržena.

Litoměřičtí však nezhálely a brzy začaly shromažďovat peníze na další vyhlídkovou stavbu. Ale Varhošť si musel na rozhlednu počkat. U příležitosti 40. výročí založení spolku zde byla na čtyřmetrové kamenné podezdívce vztyčena desetimetrová trámová konstrukce s třemi vyhlídkovými patry. I přes finanční potíže byla nová rozhledna nakonec zpřístupněna v září 1927.

Po 2. světové válce však pomalu upadala v zapomnění a na počátku 70. let musela být vzhledem ke svému žalostnému stavu stržena. Ovšem záhy začaly práce na vybudování, v pořadí již třetí, rozhledny na tomto místě. Litoměřičtí projektanti navrhli netradiční, 13 t těžkou ocelovou konstrukci s hlavním pilířem a třemi vyhlídkovými patry. Na původní podezdívku byla z chomutovských železáren dopravena vrtulníkem. Nová 15 m vysoká rozhledna (se 68 schody) byla slavnostně otevřena dne 22. září 1973 spolu se zahájením výstavy Zahradá Čech.

V roce 1993 byly okolní lesy navráceny městu Litoměřice a spolu s nimi i rozhledna. Koncem 90. let se začal projevovat zhoršený stav dřevěných podlah jednotlivých plošin i kamenného podstavce rozhledny. Nejnutnější opravy byly provedeny v roce 2001, nicméně rozsáhlejší oprava věže proběhla v červnu 2003, kdy litoměřický odbor životního prostředí zafinancoval výměnu vyhlídkových podlah, které byly nahrazeny železnými pozinkovanými rošty. V roce 2005 rozhledna povyrosla o vysílací zařízení mobilního operátora.

